

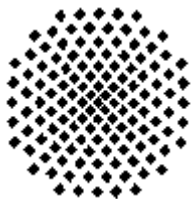
Монгол Улсын Их Сургууль
Мэдээллийн Технологийн Сургууль
Dipl.-Ing. Dipl.-Inf. Batnyam

Програм хангамжийн инженерчлэлийн үндэс

Өвлийн улирал 2012

ХБНГУ-ын Стүтгарт хотын Их Сургуулийн Автоматжуулалт, Програм хангамжийн технологийн институтын лекцийн материалыг зохиогчийн зөвшөөрөлтэйгээр ашиглав.

www.ias.uni-stuttgart.de

ПХ-ийн инженерчлэл гэж юу вэ?

Тодорхойлолт :

Software engineering is the use of qualified methods, tools and development processes for creating and operating software with the aim

- to reduce the cost of software development, maintenance and expansion of program systems,
- to achieve a higher quality system

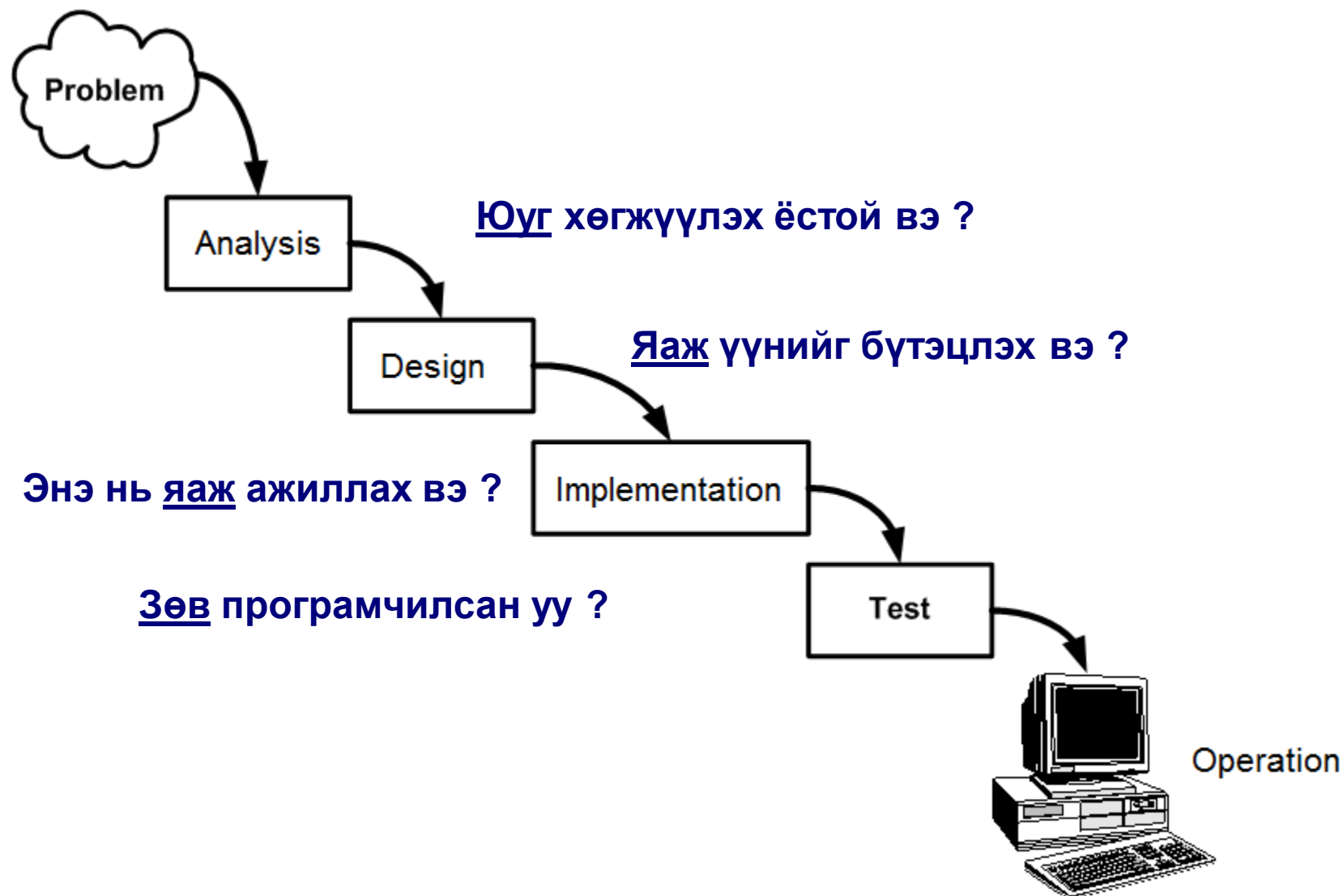
– ПХ-ийн системтэй хөгжүүлэлт нь ерөнхийдээ өгөгдсөн дарааллын дагуу явагддаг.

⇒ **Хөгжүүлэлтийн процесс**

– Дараах зүйлсийг тодорхойлдог:

- Ажлын алхам
- Боловсруулах баримт бичиг
- Өөр өөр хөгжүүлэгчдийн хоорондох хамтын ажиллагаа
- Боловсруулах дараалал

Хөгжүүлэлтийн процессын хүрхрээ загвар

(сайн) ПХ-ийг бүтээхэд ПХИ нь хэрхэн дэмждэг вэ ?

- Хөгжүүлэлтийн үед бүтэцлэгдсэн аргачлалд зориулагдсан процессоор

Эхлээд „Юу“ дараа нь „Яаж“

- Асуудлыг хийсвэрлэх арга болон ойлголтоор

- Загвар нь бодит байдлын тусгал
- Ойлгомтой, цэгцтэй дэд асуудалд хуваах

- Хөгжүүлэгчдэд туслах багаж хэрэгсэлээр

Нарийн ээдрээтэй байдлыг ноёлох, эзэмших

ПХИ нь юуг чадахгүй вэ?

- ПХ-ийн системтэй хөгжүүлэлтээс автоматаар сайн програм хангамж үүсэхгүй
- Сайн пх-ийг бүтээхэд дэмжлэг үзүүлэх арга болон үйл ажиллагааны дараалал л зөвхөн урьдчилан өгөгдсөн.

[Video: ПХИ яагаад хэрэгтэй вэ?](#)

1.1-ын асуулт

ПХ-д юу хамаардаг вэ?

Хариулт

- ПХ-ийн бүтээгдхүүн өөрөө
- Даалгаврын баримт –
Хэрэглэгчийн шаардлага
- Туршилтын загвар
- Зохиомжийн баримт бичиг
- Г.м.
- Системийн тодорхойлолт
- Тохиргооны менежмент
- Тестийн баримт бичиг

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?

1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд

1.3 Объект хандлагат аргууд

1.4 Объект хандлагат шинжилгээ

1.5 Объект хандлагат зохиомж

1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл

1.7 Дүгнэлт

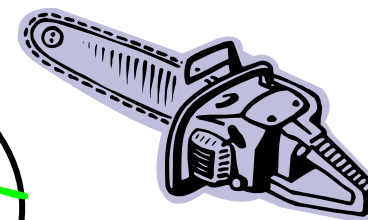
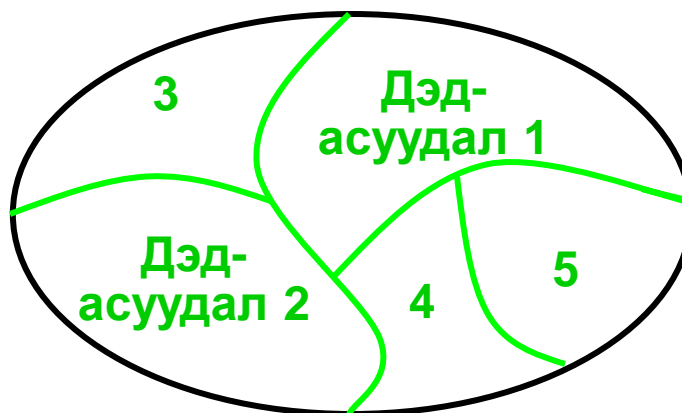
ПХ хөгжүүлэлтийн арга

Даалгавар: Нийт системийн нарийн ээдрээтэй байдлыг ноёлох

Зарчим: Хуваах- жижиглэн (Decomposition)

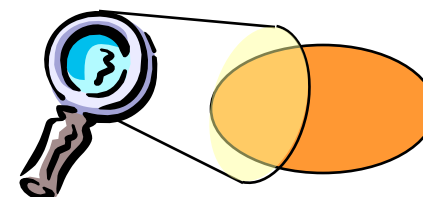
- Асуудлыг харьцангуй тус тусад боловсруулж болох, жижиг, хэрэглэгдэхүйц дэд хэсгүүдэд хуваах

Асуудлын талбарыг
хязгаарлах

Олон төрлийн шийдэл- Ялгаатай өнцгөөс харж хуваах

- Фунц хандлагат хуваалт
- Өгөгдөл хандлагат хуваалт
- Объект хандлагат хуваалт

Жишээ: Бараа зарах автомат (1)

Бүтээх гэж буй ПХ тавигдах шаардлага:

1. Үйлчлүүлэгч бараагаа сонгох

- Үйлчлүүлэгч оруулах товчлуурын тусламжтайгаар бараа нэг бүрийг болон хүссэн хэмжээгээ сонгоно.
- Дэлгэцэнд барааны сонгосон тооны үнэ болон нийлбэрийг түүнд харуулна.
- Үйлчлүүлэгч сонголтоо засварлаж болно.

2. Үйлчлүүлэгч сонголтоо хийж дууссанаа мэдэгдэх

- Үйлчлүүлэгч сонголтыг баталгаажуулах товчлуурыг дарахад, автомат түүнд төлбөрийн хэмжээг харуулна мөн мөнгө оруулах хавхлагыг идэвхжүүлнэ.

3. Үйлчлүүлэгч мөнгөө өгөөд, бараагаа авна

- Үйлчлүүлэгч мөнгөө зоос эсвэл дэвсгэртээр өгнө.
- Шаардлагатай хэмжээнд хүрэх эсвэл түүнээс хэтрэхэд, автомат мөнгө оруулах хавхлагыг түгжээд, барааг барааг гаргах хэсэгт гаргана.
- Эцэст нь шаардлагатай бол үлдсэн мөнгийг гаргаж өгнө.

Жишээ: Бараа зарах автомат (2)

4. *Эзэмшигч барааны үнийг тодорхойлох*

- Эзэмшигч тусгай гарын тусламжтайгаар барааны төрөл болон борлуулах үнийг оруулна.
- Хэрэв барааны төрөл байгаа бол үнийг нь өөрчилнө. Бусад тохиолдолд шинэ барааг үнэтэй нь оруулна.

5. *Эзэмшигч барааг нэмэх*

- Эзэмшигч автоматийг барааг шинээр нэмж оруулсаны дараа гарын тусламжтайгаар нэмсэн барааны төрөл болон хэмжээг өгнө.

6. *Автомат өдрийн тайланг гаргах*

- Шөнө дунд автомат нь дотоод хэвлэгчээ ашиглан борлуулалт бүрийн нийт үнэ болон хугацааг харуулсан тайланг хэвлэж гаргана. Энд худалдсан бараа бүрт барааны төрөл, хэмжээ болон зарагдсан хэмжээний үнэ байна.

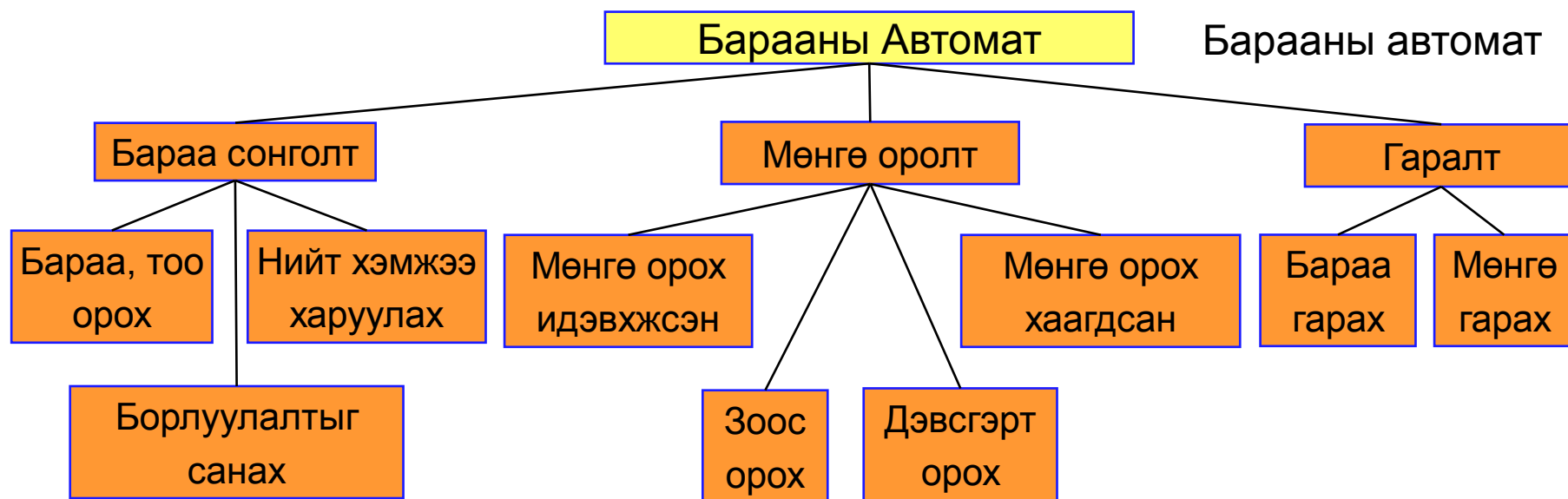
Гэрийн даалгавар: Дээрх шаардлагын баримтаас

- Энэ системийн үндсэн өгөгдлийг олж, тайлбар хий.
- Энэ системийн үндсэн үйлдлийг олж, тайлбар хий.
- Объектыг олж, тайлбар хий. Лекцийн өмнө бичгээр хураалгана.

Функц хандлагат хуваалт

- Түүхийн хувьд хамгийн эртний хуваах арга
- Тухайн хэрэглээний функц болон үйлдлийг тайлбарлан бичдэг
- Биелүүлж буй даалгаврыг авч үзсэн хийсвэрлэлт (Загвар бүтээх)
- Үр дүн нь төлөвлөж буй системийн функцийг бүхлээс жижиглэсэн задаргаа

Жишээ: Барааны автомат (Хэсэгчилсэн)

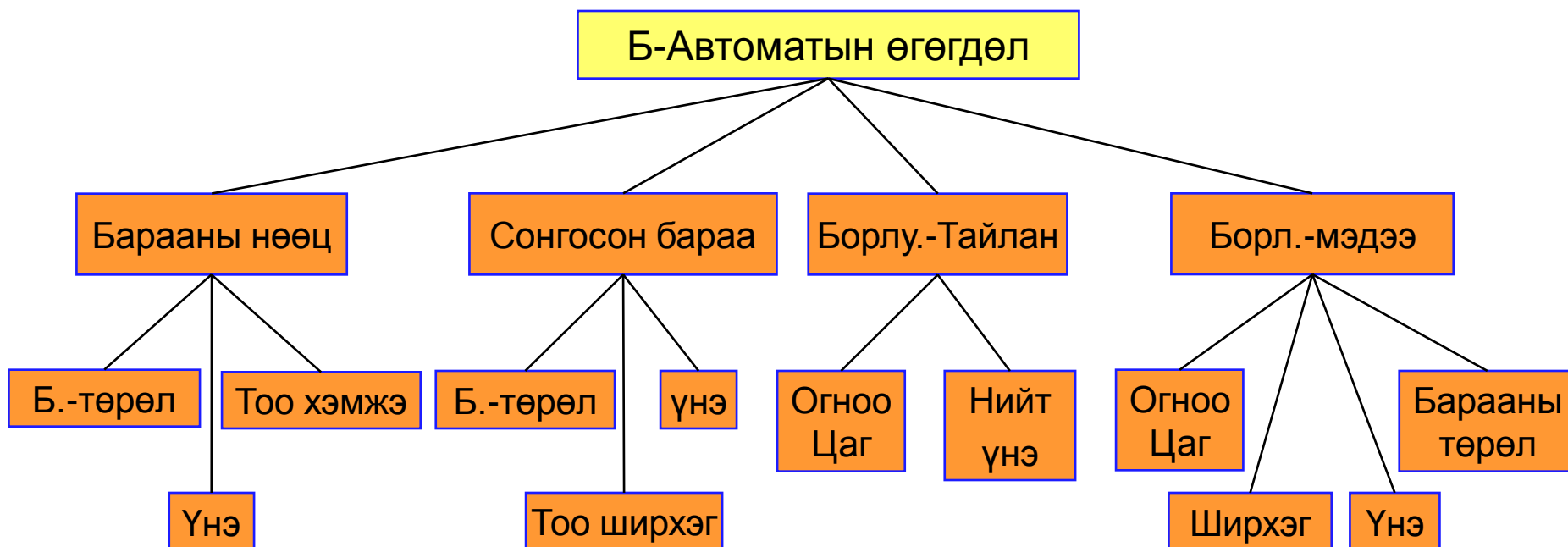

Сул тал: Өгөгдлийн бүтцийг орхигдуулсан

Өгөгдөл хандлагат хуваалт

- Хэрэглэгдэх өгөгдлийн бүтэц болон хувиргалтыг авч үзэх
- Системд хадгалагдах мөн боловсруулагдах ёстой өгөгдлөөр нь системийг хуваана.
- Ж. Нь.: Entity-Relationship-Model

Жишээ: Барааны автомат (Хэсэгчилсэн)

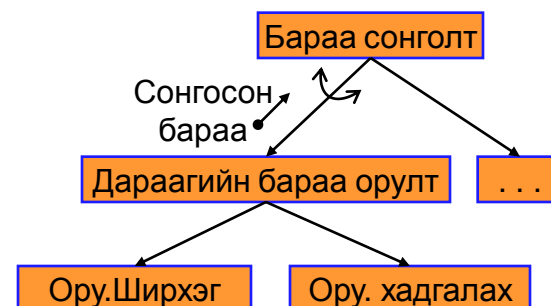
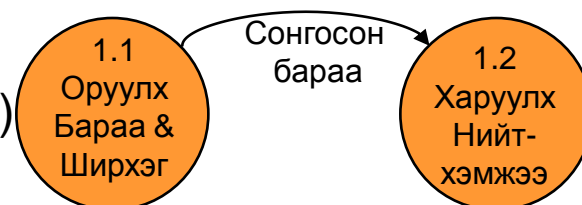
Сул тал: Функцийг орхигдуулсан

Функц хандлагат/өгөгдөл хандлагат хуваалт

- Эсрэг 2 үзэл санааны дагуу даалгаварт шинжилгээ хийдэг
- Нэг нь нөгөөгөө нөхдөг
- Функц- болон өгөгдөл хандлагат хуваалт нь бүтцийн аргад хамаардаг

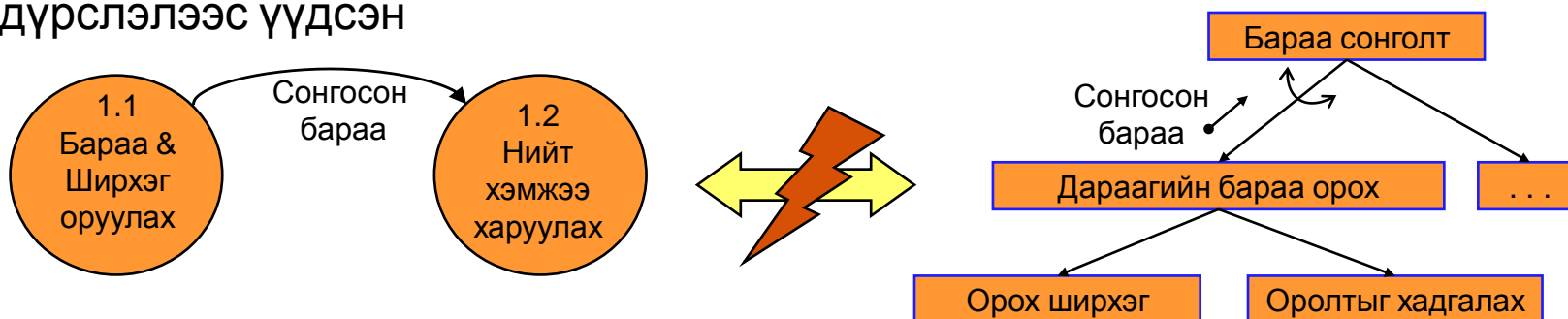
= Бүтцийн хөгжүүлэлт

- Бүтцийн шинжилгээ (БүШи-SA)
  - Өгөгдлийн урсгалын диаграм (ф.-хандлагат)
  - Entity-Relationship-диаграм (өгөгдөл хандлагат)
- Бүтцийн зохиомж (БүЗо/МоЗо-SD/MD)
  - Функц дуудалтын бүтцийн диаграм
  - Модуль – Өгөгдөл хийсвэрлэлт

Бүтцийн хөгжүүлэлтийн сул тал

- Хүний бодох аргачлалтай тохирдоггүй
- Хийсвэрлэлтийн гүн нь цөөхөн
- Хөгжүүлэлтийн үе шатны хоорондох бүтцийн эвдрэл, ялгаатай дүрслэлээс үүдсэн

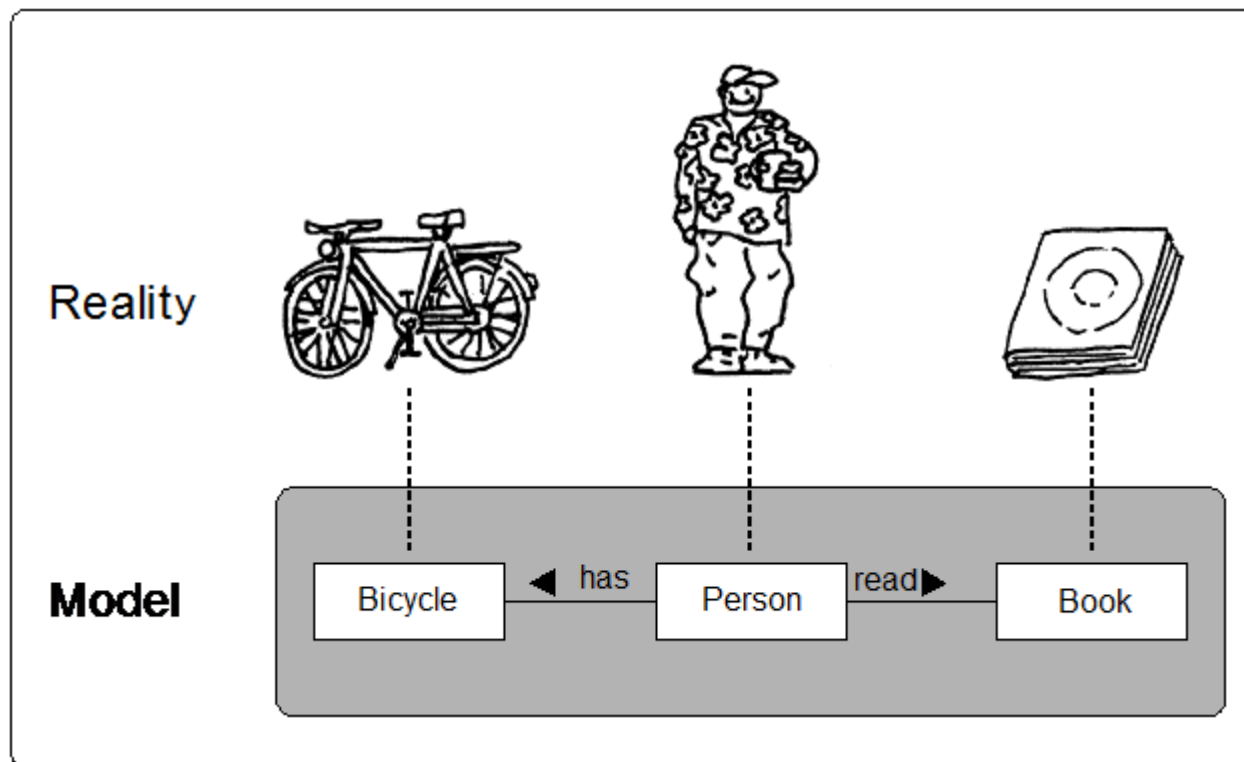

- Өргөн хүрээтэй загварыг унших болон өөрчлөхөд хэцүү
- Бүтээгдхүүн (Баримт, Загвар, Програм) нь өөрчлөлт болон өргөтгөлд уян хатан биш
- Цэвэр функциональ зохиомж нь тордоход хэцүү програмд хүргэдэг
- Дахин ашиглалтыг дэмждэггүй

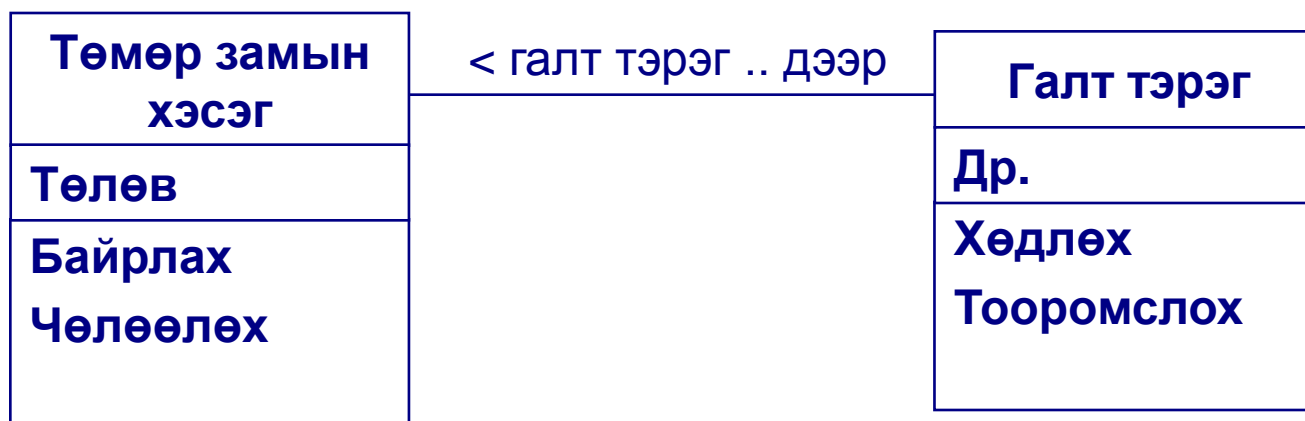
Объект хандлагат хөгжүүлэлт

Тодорхойлолт :

ПХ-ийн объект хандлагат хөгжүүлэлтийн үед бодит ертөнцийн зүйлс болон ухагдахууныг объект гэж авч үздэг.

Объект хандлагатын жишээ (Бичиж авна)

Объект хандлагат хөгжүүлэлтийн шинж тэмдэг

- Зөвхөн өгөгдөл болоод функцийг тайлбарлан бичих биш, бас тэдгээрийн харилцан уяалдаа түүнчлэн орчины харьцааг харуулдаг (өөр объектууд)
- Шинжилгээ, зохиомж болон хэрэгжүүлэлтийн үе шатны үр дүнг объект хандлагатад ижил тэмдэглэгээгээр үүсгэдэг
- Хөгжүүлэлтийн үе шатанд адилхан ухагдхууныг хэрэглэх:
  - Шинжилгээ - *Object-Oriented Analysis* (OOA)
  - Зохиомж - *Object-Oriented Design* (OOD)
  - Хэрэгжүүлэлт - *Object-Oriented Programming* (OOP)

**“нэг хэвээр цутгасан мэт” програм
хангамж хөгжүүлэлт**

Жишээ: Бараа худалдах автомат

- ✓ функц хандлагат хуваалт
- ✓ өгөгдөл хандлагат хуваалт
- **объект хандлагат хуваалт**

функц болон өгөгдлийг нэгтгэн базсан

⇒ **Объект**

Объектын нэр:

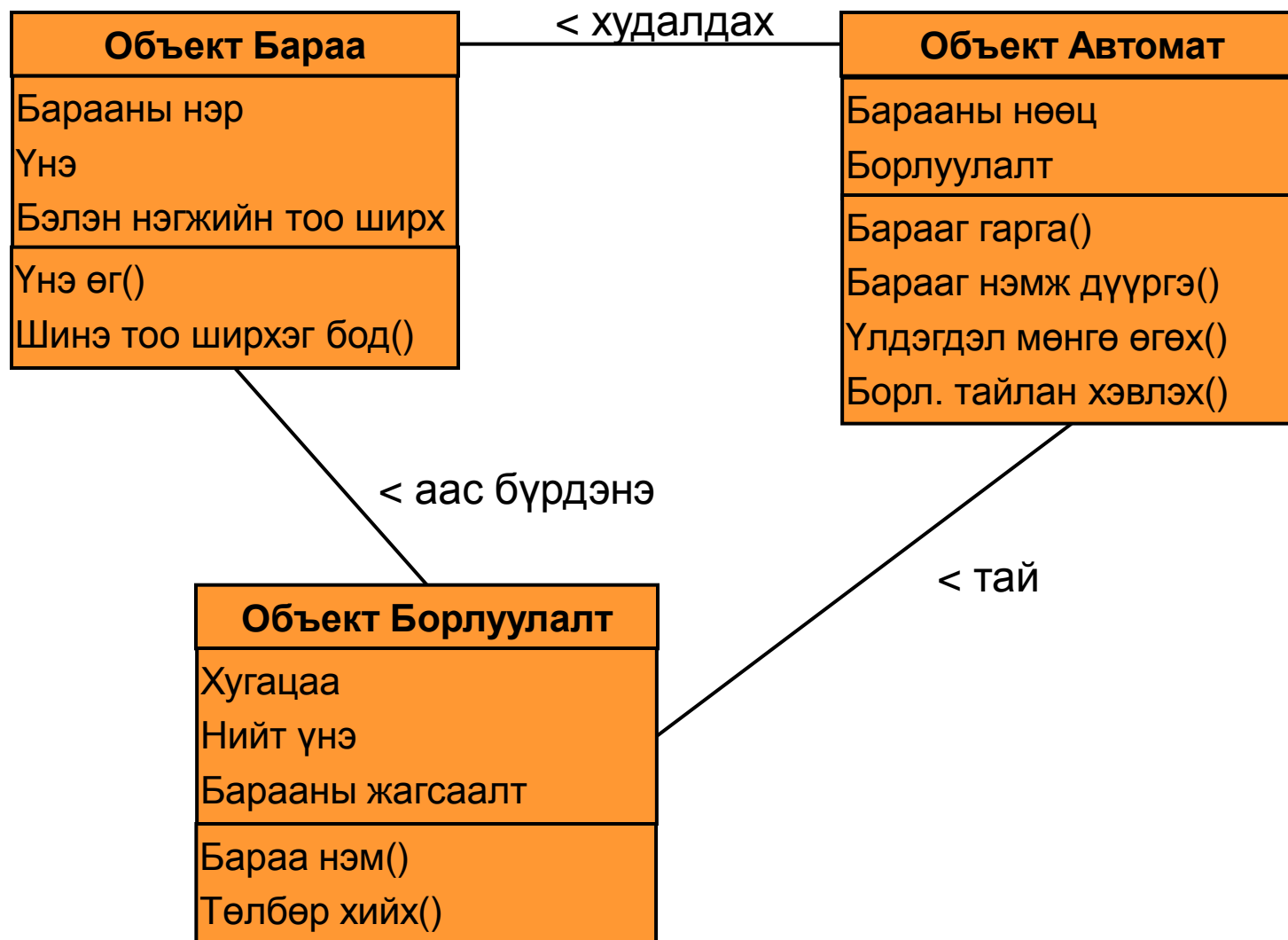
Бараа

Бараа объектын (гол) шинж чанар: – Барааны нэр   **Өмнө нь өгөдөл**
– Үнэ
– Бэлэн нэгжийн тоо ширхэг

Бараа объектын арга: – Чиний үнэ хэд вэ?   **Өмнө нь функц**
– Шинэ тоо ширхэгийг бод
(Б.-гдсан нэгжийн тоо ширхэгт үндэслэн)

Жишээ: Бараа худалдах автоматын объект

ПХ-ийн ОХ хөгжүүлэлтийн давуу тал

- Бодит ертөнцийн бүтэц, харилцан уяалдаа болон хамаарлыг илүү сайн ойлгомжтой болгодог
  - Харах мэдрэхүйд зориулсан загварчлал
  - Объект, класс болон багцууд
- Тасралтгүйн шинж нь илүү сайн, хувьсах хөгжлийг дэмждэг
  - Ижил ойлголт болон тэмдэглэгээг бүх үе шатанд
  - Шинжилгээ болон зохиомжийн хооронд бүтэц тогтолцооны эвдрэл үгүй
- Харьцангуй өөрчлөлтийн хялбар нэгтгэл
- Классаар битүүмжилсэн болон нууцлах зарчим нь арчилгааг дэмждэг
- Удамшлийн ойлголтоор өргөтгөх боломжийг дэмждэг
- Ажлын үр дүн нь илүү сайн дахин ашиглагдахуйц

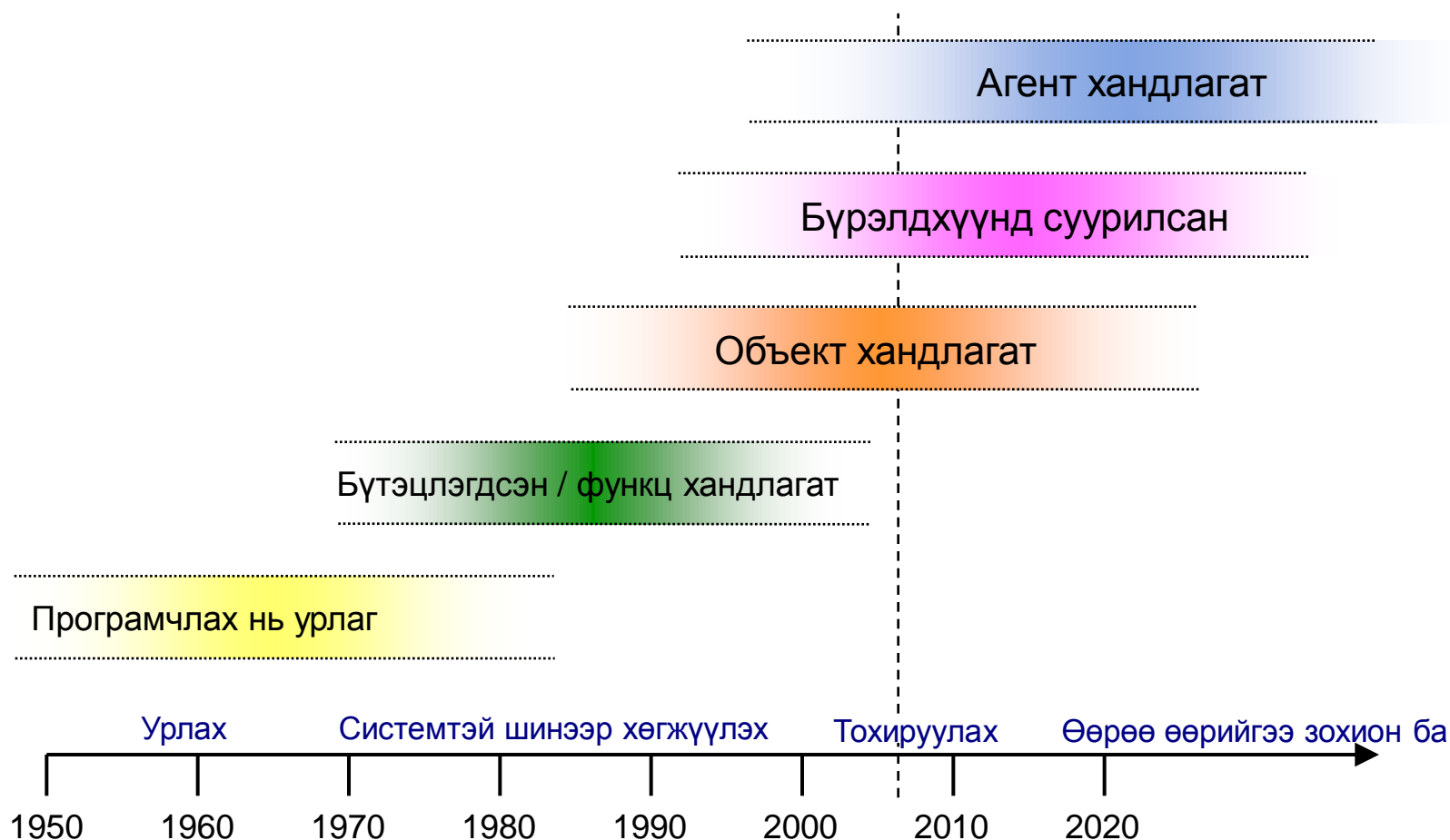
Хөгжүүлэлтийн объект хандлагат арга хэрхэн үүссэн?

- ОХ-ын санаа нь 30 гаруй жилийн настай
- ОХ програмчлалын эхлэл (OOP)
  - Smalltalk-80   Palo Alto Research Center der Firma Xerox
  - C++   **ANSI / ISO - Standard**
  - Java   **Sun Microsystems**

ОХ шинжилгээ, зохиомж (OOA und OOD)

- Анхны ОХ шинжилгээ болон зохиомжийн аргууд 90 оны эх
- Эхлээд: олон, ялгаатай арга болон тэмдэглэгээ
  - Ж.нь. Booch, Yourdon, Jacobson, Rumbaugh, Shlaer, Mellor
- Арга тодорхой хэрэглээний талбарыг дагнасан
- Өнөөдөр: Тэмдэглэгээ нь стандарчилагдсан (Booch, Jacobson, Rumbaugh)
  - Загварчлалын нэгдсэн хэл-Unified Modelling Language (UML)

ПХ-ийн хөгжүүлэлтийн аргын түүх

Хураангуй: Бүтцийн болон ох хөгжүүлэлтийн хоорондох ялгаа

	Strukturierte Entwicklung	Objektorientierte Entwicklung
Orientierung	Mehr technisch orientiert	Entspricht menschlicher Denkweise
Methodenansatz	Trennung von Daten und Operationen	Einheiten aus Daten und Operationen (Klassen)
Abstraktionsmöglichkeiten	Modellierung auf den Lösungsbereich bezogen	Modellierung stärker auf den Problembereich bezogen
Methodische Durchgängigkeit	Strukturbruch zwischen Entwicklungsphasen durch unterschiedliche Darstellungen	Die selben Konzepte in allen Entwicklungsphasen
Entwicklungsunterstützung	Geringere Flexibilität bei Änderungen und Erweiterungen	Evolutionäre (schrittweise) Entwicklung wird unterstützt
Stabilität	Bei Anpassungen erhebliche Änderungen des Programmgefüges notwendig	Änderungen eher lokal begrenzt durch Kapselung von Daten und Operationen

1.2-ийн асуулт

ОХ болон бүтцийн хөгжүүлэтийн үед асуудлыг авч **үзэх байдал** нь хэрхэн ялгарч байна вэ?

Хариулт

	Бүтцийн хөгжүүлэлт	Объект хандл. хөгжүүлэлт
Бодит байгаа зүйлс болон ухагдахууныг авч үздэг		✓
Асуудлыг үйл ажиллагааны талаас нь өөрөөр хэлбэл шаардагдах өгөгдлийн дагуу хуваадаг	✓	
Зөвхөн өгөгдөл болоод функц нь ч биш, харин бас тэдгээрийн харилцан уяалдаа мөн дээр нь орчны хамаарлыг бодолцдог		✓

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?

1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд

1.3 Объект хандлагат аргууд

1.4 Объект хандлагат шинжилгээ

1.5 Объект хандлагат зохиомж

1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл

1.7 Дүгнэлт

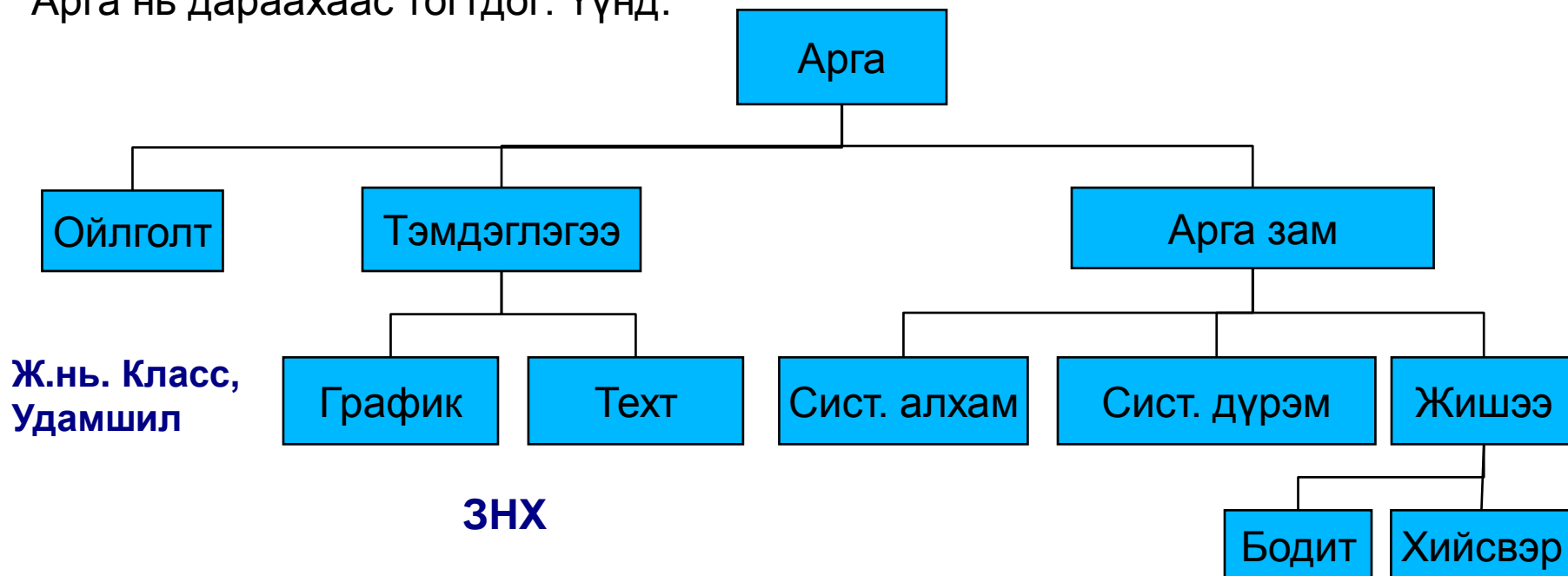
Арга гэж юу вэ?

Тодорхойлолт :

Ямар нэг тодорхой зорилгод хүрэх системтэй үйл ажиллагааг **арга** нь тайлбарлан бичдэг (грек.: *methodos*).

[Н. Balzert]

Арга нь дараахаас тогтдог. Үүнд:

Ойлголтууд

- Үндсэн ойлголт
  - Бүх үе шатанд байдаг (Шинжилгээ, Зохиомж, Хэрэгжүүлэлт)
- ⇒ **ОХ- Програмчлалын хэл үндсэн бүх ойлголтыг дэмждэг**
- Шинжилгээ болон зохиомжийн өөр бусад ойлголт
  - Системийн нэмэгдсэн талаас нь харж загварчлах

Тэмдэглэгээ

– Текст

Жишээ: Системийн шаардлага

Шаардлага:

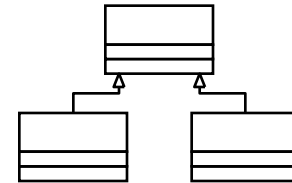
A1: Систем нь .... ёстой

A2: Үүнээс гадна...

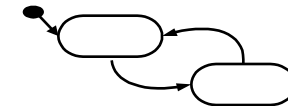
A3: Эцэст нь ...

– График

Жишээ нь: Классын жишиг зураг

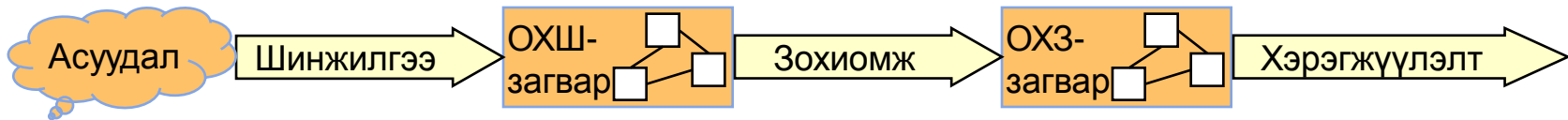
Жишээ нь: Төлөвийн автомат

– Баримтжуулах стандарт

- Текст болон графикийн элементүүдийг хэрхэн хэрэглэхээ тогтох

Системтэй арга зам

– Системтэй алхам

- Шинжилгээ болон зохиомжийн үед хийгдэх ажлын урьдчилан өгөгдсөн дараалал
- Урьдчилан өгөгдсөн алхам нь ялгаатай тоотой

⇒ **Ялгаатай хэрэглээний салбарт зориулсан**

– Системтэй дүрмүүд

- Маш их олон байдаг (ил болон нууцлаг)
- Хэрэглээ нь тухайн нөхцөл байдалаас хамаардаг
- Тогтсон дараалал байхгүй

– Жишээ

- Хураасан мэдлэгийг ашиглахад тусалдаг
  - Бодит жишээ
  - Хийсвэр үлгэр (Үлгэр загвар)

1.3-ийн асуулт

Юуны тусламжтайгаар пх-ийн ох хөгжүүлэлтийн үед шинжилгээнээс хэрэгжүүлэлт хүртэлх **тасралтгүй байдлыг** бий болгож чадсан вэ ?

Хариулт

- ☒ Хөгжүүлэлтийн бүх үе шатанд нэгэн ижил үндсэн ойлголтыг хэрэглэсэн
- f** ☐ График тэмдэглэгээг хэрэглэсэн
- f** ☐ Эхлээд системийн шаардлагын баримтыг үүсгэсэн учир
- ☒ Шинжилгээ болон зохиомжид нэг ижил тэмдэглэгээг хэрэглэсэн
- f** ☐ Шинжилгээ болон зохиомжийн үе дэх ажлын дэс дарааллыг зааж өгсөнөөр

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?

1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд

1.3 Объект хандлагат аргууд

1.4 Объект хандлагат шинжилгээ

1.5 Объект хандлагат зохиомж

1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл

1.7 Дүгнэлт

Шинжилгээг юу гэж ойлгох вэ ?

Тодорхойлолт :

Шинжилгээний зорилго нь програм хангамжийн шинэ системд захиалагчийн тавьж буй шаардлага болон хүслийг олж тогтоох мөн тайлбарлан бичих юм.

[H. Balzert]

- Асуудлын загварыг боловсруулах
- Загвар нь нэг хэвтэй, бүрэн, тодорхой мөн хэрэгжүүлж болохуйц байна
- Хэрэгжүүлэлтийн талыг санаатайгаар орхисон (“төгс технологи” байна гэж авч үзнэ)
- Систем **юу** хийх ёстойг тогтооно, харин түүнийг яаж хэрэгжүүлэхийг одоохондоо үгүй

Шинжилгээний үеийн асуудал

- Захиалагчийн шаардлага ихэнхдээ
  - Ойлгомжгүй
  - Зөрчилтэй
  - Тухайн тохиолдолд тулгуурласан
- Захиалагч нь ирээдүйн системийн бүрэн төсөөлөлгүй байдаг
  - ⇒ **Байж болох шийдэл: Туршилтын загвар - Prototype**
- Системийн шинжээч захиалагчид ойлгомжтой байлгах ёстой, эсрэгээгээ биш!
- Зорилго: Асуудлыг ойлгох мөн ОХ-Загвараар тайлбарлан бичих

Объект хандлагат шинжилгээ

- ОХШ-ны эхлэх цэг нь бодит ертөнц дээр оршиж буй объектууд юм
  - Юмс, Хүмүүс, Ухагдхуун, Үзэгдэл, ...
- Жишээ нь: Мотор, Үйлчлүүлэгч, Гэрээ, Төлбөр**
- Объект болон тэдгээрийн хоорондын харьцааг илэрхийлэх
- ОХШ – Асуудлын бүтэц болон агуулгыг тодорхойлон бичдэг

Шинжилгээний үе шатны бүтээгдхүүн

- Үүргийн дэвтэр

Хийх зүйлсийн цар хүрээ

- ОХШ-Загвар

Техникийн шийдлийг тайлбарлан бичих (Business concept)

- Хэрэглэгч харьцах хэсгийн туршилтын загвар

Техникийн шийдлээ харуулах

Үүргийн дэвтэр

- Төсөлд ороход хэрэглэх анхны баримт
- Бүтээх гэж буй систем юу хийж чадах ёстойг тайлбарласан текст
- Системийг захиалагчийн талаас харж тайлбарлан бичсэн
- ОХШ-загвараас арай бага нарийвчилсан

ОХШ-Загвар

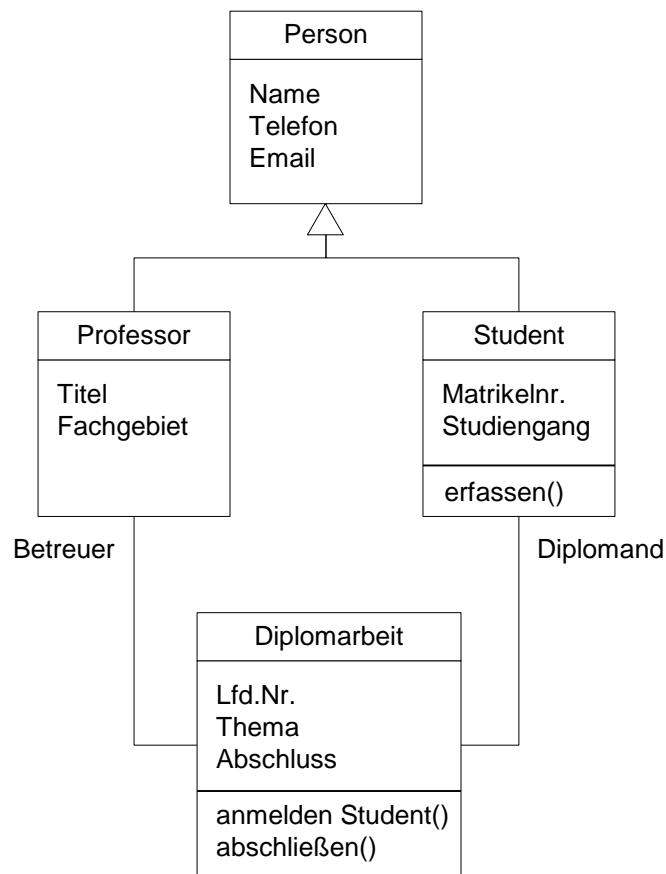
- Хийх гэж буй системийн техникийн шийдэл
- Үүргийн баримтад тусгагдсан шаардлагын хэрэгжүүлэлт
- График тэмдэглэгээгээр загварчилсан

ОХШ-Загвар нь дараахаас бүрдэнэ. Үүнд:

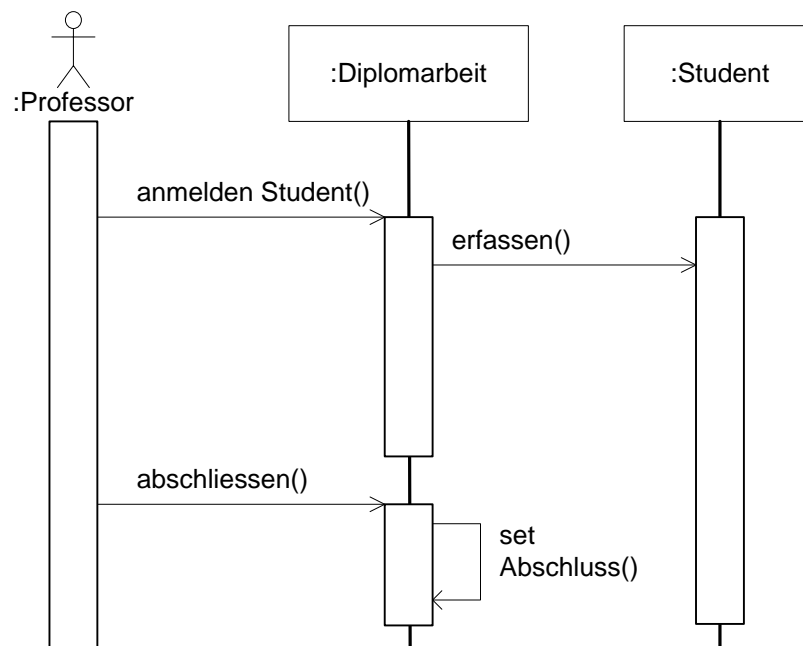
- Статик загвар **Системийн бүтцийг (зүй тогтол) тодорхойлон бичдэг**
  - Хэрэгцээтэй класс болон түүний шинжүүд
  - Загварын классын хоорондын харьцаа
  - Удамшилын бүтэц
- Динамик загвар **Системийн төлөв байдлыг тодорхойлон бичдэг**
  - Үүрэгт ажил болон үйл ажиллагааны дэс дараалал
  - Объект хоорондын харилцаа холбоо

ОХШ-Загвар - Жишээ: Дипломын ажлын бүртгэл

Статик загвар

Динамик загвар

Хэрэглэгчийн харьцах хэсгийн туршилтын загвар

- Ажилладаг програм
- Цонх, Диалог, Цэс, ... гэх мэтээс бүрдэнэ.
- Өгөгдөл болон үйл ажиллагааг агуулдаггүй
- ОХШ-загварын шинж чанарыг програмын дэлгэцэд буулгасан
- Хэрэглэгч болон мэргэжлийн хүмүүстэй харьцах мөн хэлэлцүүлэхэд ашигладаг

Туршилтын загвар - Жишээ: Дипломын ажлын бүртгэл

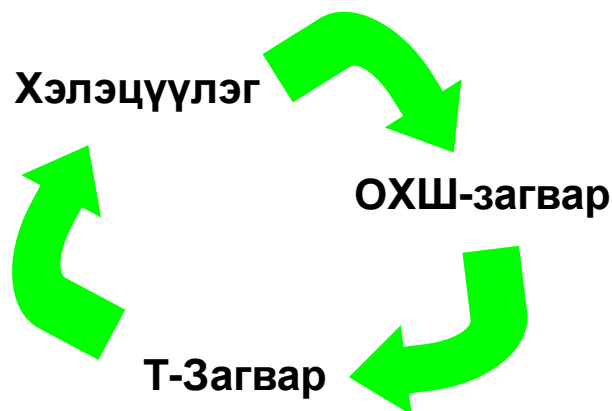
The screenshot shows a 'Neu Student' dialog box with the following fields and controls:

- Name** section:
  - Vorname: text input field
  - Nachname: text input field
- Matrikelnr.**: text input field
- Studiengang**: dropdown menu
- Telefon**: text input field
- Email**: text input field
- Diplomarbeit**: large text area
- Buttons** at the bottom:
  - OK
  - Abbrechen
  - Übernehmen
  - Liste ...

ОХШ-Загварыг боловсруулах

- Системийн шинжээч нь захиалагчийг ойлгох мөн түүнчлэн шаардлагыг нарийвчлан тодруулах, дахин нягтлах үүрэгтэй
- Системийн шинжээч, мэргэжилтэн болон ирээдүйн хэрэглэгч оролцсон багийн хэлэлцүүлэг (ойрол. 2-5 хүн)
- ОХШ-загвар боловсруулах
- ОХШ-загвараас туршилтын загвар үүсгэх

Шаардлагатай бол олон давталт

[Video: Шинжилгээний үед шаардлагыг олж тогтоох](#)

1.4-ийн асуулт

Шинжилгээний үед бүхий л **хэрэгжүүлэлтийн нарийн зүйлсээс** хийсвэрлэх нь яагаад чухал вэ?

Why is it important to abstract the analysis of all the **implementation details**?

Хариулт

- f ☐ Хэрэгжүүлэлтийн нарийн зүйлсийг Т-загварт тайлбарлан бичсэн учир
  - ☒ ОХШ-Загвар нь ямар нэг тусгайлсан орчинд тохируулагдах аюул
- f ☐ Хэрэгжүүлэлтийн нарийн зүйлсийг ох-ын ойлголтоор дүрслэх боломжгүй
  - ☒ Шийдэл нь ашиглаж буй технологиор хэтэрхий хязгаарлагдах
  - ☒ Ингэснээр асуудлын ойлголтыг сайжруулдаг учир

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

- 1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?
- 1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд
- 1.3 Объект хандлагат аргууд
- 1.4 Объект хандлагат шинжилгээ
- 1.5 Объект хандлагат зохиомж**
- 1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл
- 1.7 Дүгнэлт

Зохиомжийг юу гэж ойлгох вэ?

Тодорхойлолт :

Шинжилгээний үе шатанд нарийвчилан тодорхойлсон хэрэглээг шаардагдах техникийн нөхцөлд тохируулан ямар нэг платформд хэрэгжүүлэх нь **зохиомжийн** даалгавар юм.

[H. Balzert]

- Програмын кодоос хийсвэрлэлийн илүү дээд түвшинд системийг тайлбарлан бичих
- ОХЗ-Загварыг боловсруулах
- Хэрэгжүүлэлттэй нягт уялдсан
- Системийг **хэрхэн** хэрэгжүүлэх ёстойг тогтоох

ОХЗ-Загвар

- ОХШ-Загварыг улам боловсронгуй болгож мөн нөхөн гүйцээж ОХЗ-Загварыг үүсгэдэг
- ОХЗ-Загвар нь дараа нь хийгдэх програмын тусгал байх ёстой
- ОХЗ-Загварын класс бүр нь ОХ-програмчлалын хэлд шууд хэрэгжиж болно
  - ⇒ **Програмд хэрэглэгдэх нэртэй адилхан нэрийг хэрэглэдэг**

ОХЗ-Загвар нь ОХШ-Загвартай адил

- статик загвар
  - системийн архитектурыг тайлбарлан бичдэг
  - програмын бүх классыг агуулдаг
  - Дэд системийг загварчлахад багц
- динамик загвар
  - Объект хоорондын харилцаа холбоо

Объект хандлагат зохиомжийн үеийн зохиомжийн зорилго

- ОХЗ-Загварыг боловсруулахдаа зохиомжийн тодорхой зорилгыг бодолцох

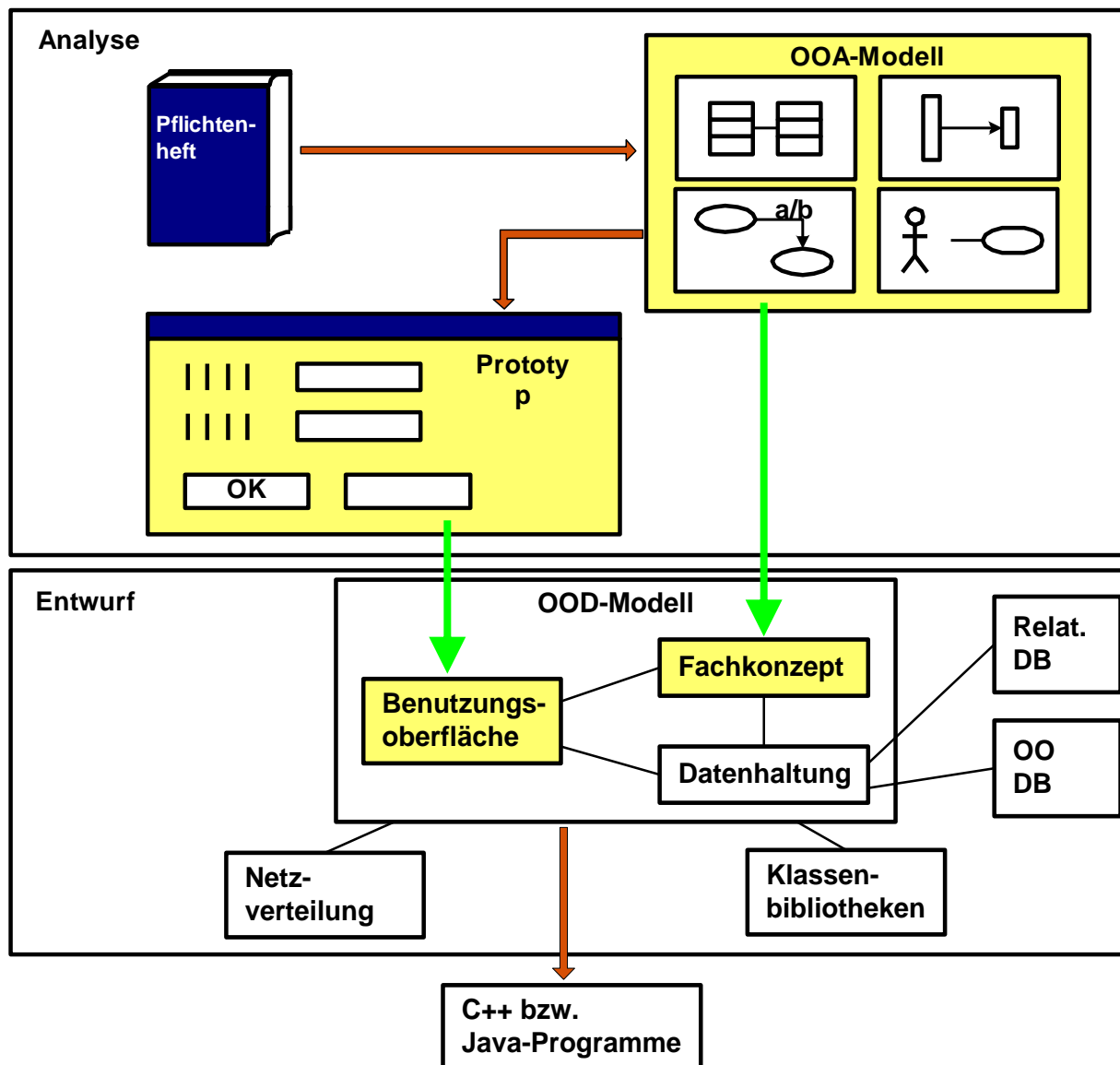
Жишээ:

- Зохиомжийн зорилго:
  - Бизнес логик, Хэрэглээний харьцах хэсэг болон өгөгдөл хадгалалтыг салгах
- Хэрэгжүүлэлт:
  - Гурван давхаргат архитектур
- Нөлөөлөх:
  - хэрэглэсэн ХГХ (*Graphical User Interface*)
  - хэрэглэсэн өгөгдөл хадгалалтын хэлбэр

ОХШ болон ОХЗ хоорондын харилцан уялдаа

- ОХЗ-ын эхлэл цэг нь ОХШ
- Улам боловсронгуй болгох мөн өргөтгөх, ингэснээр програмд буулгах боломжтой болно
- Ижил ойлголт, ижил тэмдэглэгээ
- ОХЗ-ын загвар нь бас л статик болон динамик загвараас тогтдог
- ОХЗ-ийн динамик загвар маш чухал, учир нь програмын кодноос ойлгоход төвөгтэй нарийн ээдрээтэй цогц харилцааг нарийн тодорхой дүрсэлдэг

Шинжилгээ болон зохиомжийг зааглах

1.5-ын асуулт

Хэрэглээний бизнес үүргийг түүний хэрэглээний харьцах хэсэг болон өгөгдөл хадгалалтаас эрс зааглах нь яагаад зөв зүйтэй вэ?

Хариулт

Зааглахын шалтгаан:

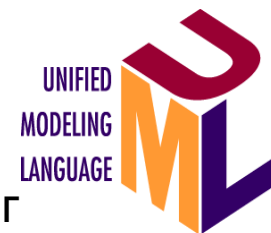
- Илүү сайн өөрчилж мөн өргөтгөж болохуйц байдал
- Өөрчлөлтүүд нь ихэнхдээ зөвхөн хэрэглээний харьцах хэсэг эсвэл зөвхөн өгөгдөл хадгалалтад тохиолддог

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

- 1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?
- 1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд
- 1.3 Объект хандлагат аргууд
- 1.4 Объект хандлагат шинжилгээ
- 1.5 Объект хандлагат зохиомж
- 1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл**
- 1.7 Дүгнэлт

ЗНХ буюу UML (*Unified Modeling Language*) гэж юу вэ?

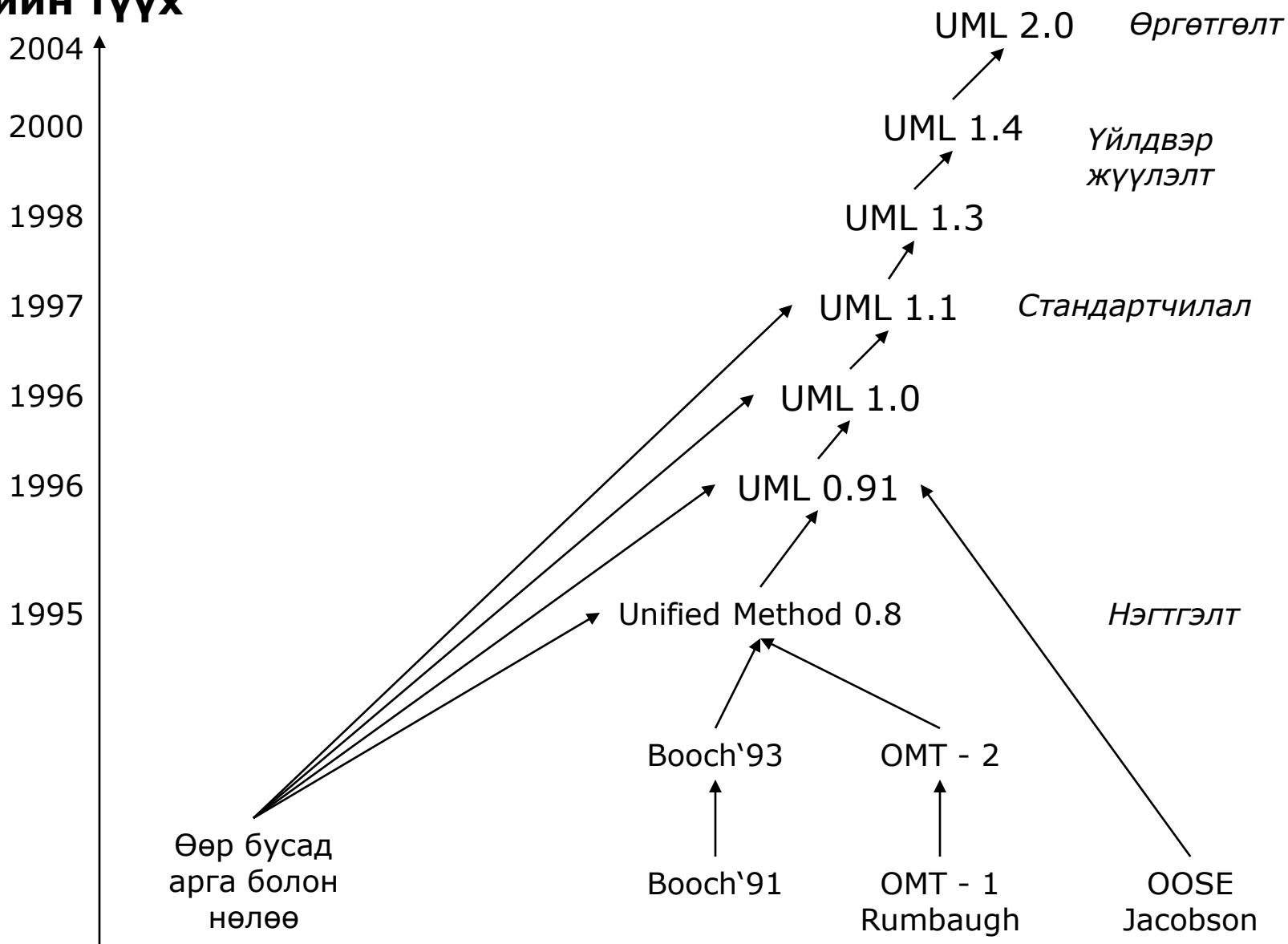
- ОХ Шинжилгээ болон зохиомжийг тайлбарлан бичихэд зориулсан, стандарчилагдсан, загварчлалын хэл
- (Дийлэнх) график тэмдэглэгээ
- Хөгжүүлэлтийн процессын үед бий болдог ялгаатай загваруудыг дүрслэхэд зориулагдсан зураг болон жишиг зураг
- Хөгжүүлэгч хоорондын баримжуулалт болон харилцааны хэрэгсэл
- Статик болон динамик талыг загварчлахад зориулагдсан
- Ямар нэгэн тодорхой хөгжүүлэлтийн процесстой бөх бат уялдаагүй

Яагаад нэг хэв загварт оруулсан загварчлалын хэл гэж?

- Загварчлалын хэлд тавигдах шаардлага
  - Илэрхийлэх хүч, Хэрэглэж болохуйц байдал, Тод тодорхой, Хэрэгсэлээр дэмжигдэх
- Нэгдсэн загварчлалын хэлийн давуу тал
  - Шинэ ажилтныг дадуулахад илүү сайн
  - Баримтын уншиж болохуйц байдал илүү сайн

ЗНХ-ийн түүх

ЗНХ-ийн тайлбарлан бичих хэрэгсэл

Загварчлалын нэгдсэн хэл нь систем эсвэл програм хангамжийг ялгаатай өнцгөөс нь харан тайлбарлан бичих олон төрлийн арга хэрэгсэлийг агуулсан.

- Хамгийн чухал жишиг зураг нь:
  - статик талд:
    - **Классын жишиг зураг**
    - **Объектын жишиг зураг**
  - динамик талд:
    - **Ажлын явцын жишиг зураг**
    - **Дарааллын жишиг зураг**
    - **Төлөвийн жишиг зураг**
    - **Харилцааны жишиг зураг**
    - **Идэвхжилтийн жишиг зураг**

1.6-гийн асуулт

ЗНХ-ээр юуг тодорхойлдог вэ ?

Хариу

- ☒ ОХ загварын элементийн тэмдэглэгээ болон тэмдэг
- ☐ Хөгжүүлэлтийн процесс болон арга барил
- ☐ Ямар класс системд хэрэгтэй болохыг
- ☒ График тэмдэгийн утга учрыг
- ☒ ОХ жишиг зургийн байгууламж болон бүтэц

§ 1 Объект хандлагатын удиртгал

- 1.1 Програм хангамж хөгжүүлэлт юунд хэрэгтэй вэ ?
- 1.2 Сонгодоогоос объект хандлагат хөгжүүлэлтэд
- 1.3 Объект хандлагат аргууд
- 1.4 Объект хандлагат шинжилгээ
- 1.5 Объект хандлагат зохиомж
- 1.6 Загварчлалын нэгдсэн хэл
- 1.7 Дүгнэлт**

§ 1-ийн дүгнэлт

- ПХ-ийг боловсруулах нь үйлдвэрлэлийн бусад бараанаас ялгаатай
- Орчин үеийн пх-ийн нарийн ээдрээтэй байдлыг ноёлохын тулд пх-ийн системтэй хөгжүүлэлт нь зайлшгүй
- ПХ-ийн хөгжүүлэлт нь ялгаатай үе шатад хуваагдсан, урьдчилан өгөгдсөн үйл явцын, **хөгжүүлэлтийн процессын**, дагуу явагддаг.
- **Арга** нь (объект хандлагат) ямар нэгэн **ойлголт, тэмдэглэгээ** болон **системтэй арга барилаас** тогтдог.
- **Шинжилгээний** хэрэгжүүлэх гэж буй системийн бизнес ойлголтыг боловсруулдаг.
- **ОХШ-загвар** нь асуудлын шинж тэмдэгүүдийг тайлбарладаг, харин техникийн шийдлийг хараахан биш.
- Бизнес ойлголтыг шаардагдах техникийн нөхцөлд тохируулан ямар нэг платформд хэрэгжүүлэх нь **зохиомжийн** даалгавар юм.
- **ОХ3-Загвар** нь дараа нь хийгдэх объект хандлагат програмын тусгал юм.

§ 1-ийн асуулт

Хэрэглээний харьцах хэсгийн **туршилтын загварыг** шинжилгээний шатанд яагаад үүсгэдэг вэ ?

Хариу

Үндэслэл:

- Үйлчлүүлэгчийн „үнэн“ хүслийг баталгаажуулах
- Тод томруун харуулах хэрэгсэл
- Захиалагчтай хийх хэлэлцүүлэгийн үндэс

§ 1-ийн бэлтгэл асуулт

Асуулт 1: Дараах өгүүлбэрийн аль нь ЗНХ-ийн тухай тохиромжтой вэ?

Хариу

- ☐ ЗНХ нь пх-ийн ямар нэг хөгжүүлэлтийн процесс.
- ☐ ЗНХ нь жишиг зураг болон тэмдэглэгээг тайлбарлан бичдэг.
- ☐ ЗНХ нь хүнд зориулсан загварчлалын хэл юм.
- ☐ ЗНХ нь зохиомжийн архитектур юм.
- ☐ ЗНХ нь хэрэглэж буй програмчлалын хэлнээс хамааралтай.

